

ספרי' – אוצר החסידים – ליונאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ מסעי, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשכ"ז

חלק א – יו"ל לשי"פ מסעי, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ מסעי הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ מסעי, מבה"ח מנחם-אב ה'תשכ"ז – הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ דברים).

*

בתור הוספה – מכתב (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש – מילואים" מהשנים תרפ"ה-ה'תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ד תמוז, ה'תשע"א (ופרצת),
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד. שיחת ש"פ מסעי, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. על הפסוקי "אלה מסעי בני ישראל וגו'", שואל רש"י: "למה נכתבו המסעות הללו" (ובפרט שיש ביניהם כו"כ ענינים שכבר נזכרו בפרטיות בפרשיות שלפנ"ז), ומביא ב' פירושים: (א) "להודיע חסדיו של מקום, שאע"פ שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר .. כל ל"ח שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות", (ב) "משל למלך שהי' בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חוזרין, התחיל אביו מונה כל המסעות, אמר לו, כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת ראשך וכו'" (וכמשנ"ת בפעם הקודמת² מדוע מביא רש"י מדברי המדרש רק ג' ענינים אלו).

ונמצא, שיש כאן ב' ענינים הפכיים: (א) ענין טוב — "חסדיו של מקום" לבנ"י, (ב) ענין לא טוב — "מלך שהי' בנו חולה .. כאן חששת את ראשך וכו'", שזהו"ע הקשור עם הנהגת בנ"י באופן בלתי רצוי כו'.

ב. וענין זה קשור עם תוכן הזמן שבו קורין פרשה זו בתורה — כמדובר כמ"פ שמכל פרשה למדים הוראות בקשר ושייכות לזמן זה³ — שיש בו ב' ענינים אלו:

מחד גיסא — נמצאים אנו בימי "בין המיצרים", שלעולם קורין בהם את שלשת הפרשיות מטות מסעי ודברים (ולפעמים קורין בימי בין המיצרים גם פ' פינחס, ואז פרשיות מטות-מסעי מחוברים), ובזה גופא, הנה פרשת מסעי (או פרשיות מטות-מסעי כשהן מחוברין) קשורה גם עם תשעת הימים (שהרי קורין אותה בשבת מברכים חודש מנ"א, או בימי חודש מנ"א עצמו), שאז הענין הבלתי-רצוי ד"בין המיצרים" הוא בתוקף יותר. ולאידך גיסא — באים אנו מימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז,

— ובהדגשה יתירה בשנה זו, שמלאו ארבעים שנה לגאולה, שזהו הזמן שבו "קאי איניש אדעתי' דרבי"⁴, ומתחיל הענין ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁵ —

שהתחילו אמנם לפני ימי "בין המיצרים", אבל ההמשך שלהם הוא בימי "בין המיצרים", כולל ובמיוחד — יום הברית (י"ט תמוז), שאז

(3) ראה גם לקו"ש חי"ח ע' 378. וש"נ.

(4) ע"ז ה, ריש ע"ב.

(5) תבוא כט, ג.

(1) ריש פרשתנו.

(2) שיחת ש"פ מטו"מ תשכ"ה ס"ב ואילך

(תו"מ חמ"ד ע' 140 ואילך). וש"נ.

הוא "תחלת כניסת נפש זו הקדושה"⁶, וכמבואר בזה⁷, שכניסת נפש הקדושה היא תיכף משנולד, אלא שבאה בהתגלות בעת המילה, כמו פעולת המילה עצמה שהיא "בריתי בבשרכם"⁸ בגילוי, וכן הוא בנוגע לגאולה, שהתחילה אמנם ב"ב תמוז, אבל המשכה והתגלותה הי' בימים שלאח"ז, בימי "בין המיצרים".

ג. ויש להוסיף, שגם בנוגע לכללות הענין הבלתי-רצוי דימי "בין המיצרים", הרי ישנם השבתות שבהם, שהם בבחי' הקדמת רפואה למכה (כמבואר ברשימה קצרה של הצ"צ⁹).

והענין בזה — שביום השבת צ"ל "כאילו כל מלאכתך עשויו"¹⁰, ו"אין עצב בה"¹¹, וכאשר הקביעות דשבעה עשר בתמוז ותשעה באב היא ביום השבת, אזי דוחה השבת את התענית, ועד שגם בתשעה באב עצמו עושים סעודה "כסעודת שלמה (ומוספים) בשעתו"¹² — בעת מלכותו¹³, שהי' יושב על כסא הוי"ו¹⁴, ו"קיימא סיהרא באשלמותא"¹⁵, שהי' זה מעין ודוגמת המעמד ומצב דלעת¹⁶ ("יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁷), בבחי' "טועמי' חיים זכור"¹⁸.

וכן הוא גם בנוגע לענין הגאולה די"ב-י"ג תמוז — שעיי"ז נעשה הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא¹⁹, וע"ד "זדונות נעשו לו כזכות"²⁰, שדוקא לאחרי (וע"י) המאסר ניתוסף עליו גדול יותר בהפצת המעיינות ביתר שאת מכמו שהי' בכל הדורות שלפנ"ז, וע"ד הפתגם הידוע²¹ בנוגע ל"ט כסלו, "הזית כשכותשין אותו מוציא שמנו"²², שזהו העילוי שניתוסף בהתגלות תורת החסידות לאחרי פעטרבורג דוקא, ועד"ז בנוגע ל"ב-י"ג תמוז, שדוקא לאח"ז ניתוסף בהפצת המעיינות ע"י הדפסת ספרי חסידות, שכן, אף שגם לפני"ז נדפסו כו"כ ספרי חסידות, הרי זה שלא בערך לגבי אופן הדפסת ספרי החסידות לאחרי י"ב-י"ג תמוז.

ואף שלכאורה י"ל שטעם הדבר הוא בגלל שבמדינה ההיא היו קשיים והגבלות מצד חוקי המדינה, משא"כ לאחרי שיצא למדינה אחרת

6	שו"ע אדה"ז או"ח (מהדר"ב) סוס"ד.
7	ראה גם תו"מ ח"מ ע' 120. וש"נ.
8	לך לך יז, יג.
9	אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'צז.
10	מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט.
11	ראה ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז. הובא בתוד"ה מ"ד — מו"ק כג, ב.
12	טושו"ע או"ח סתקנ"ב ס"י.
13	פרש"י ב"מ פג, א.
14	דה"א כט, כג.
15	זח"א קג, א. רכג, א-ב. ועוד. וראה גם שמו"ר פט"ו, כו.
16	ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' מה, ובהערה 5 שם. וש"נ.
17	תמיד בסופה.
18	ראה לקו"ש ח"כ ריש ע' 173. וש"נ.
19	זח"א ד, א. תניא ספ"י.
20	יומא פו, ב.
21	סה"ש תורת שלום ע' 26.
22	ראה מנחות נג, ב. שמו"ר פל"ו, א.

שבה לא היו קשיים והגבלות כו' — הרי גם בזמנים שלפנ"ז שלא היו הגבלות כו', כמו בזמן הצאר, לא הדפיסו כי אם מרבינו הזקן, אדמו"ר האמצעי וקצת מהצמח-צדק,

— ולהעיר מהידוע²³ שהם כנגד ג' מוחין, והרי ידוע²⁴ שבבחי' המוחין לא שייך כ"כ ענין הגלות, שעיקרו הוא בבחי' המדות, שלכן הנה עיקר העבודה בזמן הזה היא (לא כ"כ בענין המוחין, כי אם) בענין ז' המדות שהם כנגד ז' עממין —

ואילו עיקר הענין דהפצת המעיינות ע"י הדפסת ספרי חסידות, וגם מרבתינו נשיאינו שלאח"ז, התחיל לאחרי הגאולה די"ב-י"ג תמוז.

ד. ובהמשך לזה, יש להתעכב על מאמר של י"ב תמוז, בספר המאמרים תש"ר-תש"ז, שיצא לאור בדפוס זה עתה²⁵:

המאמר של י"ב תמוז בספר המאמרים הנ"ל²⁶ מדבר אודות ענין הגאולה — שזהו "דבר בעתו"²⁷, כי, י"ב תמוז הוא חג הגאולה, ולכן הרי זה שייך לגאולה הכללית, ומתחיל בפסוק²⁸ "מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב הוי' שבות עמו".

ומביא על זה מאמר המדרש²⁹ "משל לבן מלך שאירס לבת מלך, וקבעו פרוסטגמיא (זמן קבוע) ליום פלוני, בנו של מלך מצפה לשמחתו, בתה של מלך מצפה לשמחתה, ומי מעכב, הוי אומר פרוסטגמיא מעכב, כך הקב"ה מצפה לישועתן של ישראל, וישראל מחכיין לישועתו של הקב"ה, ומי מעכב, פרוסטגמיא, שנאמר³⁰ כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה".

ובפירוש הפסוק "יום נקם בלבי", מביא מאמר הגמרא³¹ "מאי יום נקם בלבי .. ללבי גליתי לאברי לא גליתי", וכמאמר המדרש³² "ביקש קהלת לעמוד על הקץ מתי .. א"ל הקב"ה כבר הכתבתיהו על ספר הישר, כי יום נקם בלבי וגו' .. לבא לפומא לא גליא, פומא למאן גלי".

ובסיום המאמר³³ מביא פירוש רבינו הזקן על הפסוק³⁴ "גם את העולם נתן בלבם", ש"דבר הנעלם מעין כל, והוא קץ הגאולה, ניתן בלב כאו"א מישראל".

(27) משלי טו, כג.	(23) ראה סה"ש תרצ"ו ס"ע 141. תרצ"ז
(28) תהלים יד, ז.	ע' 215. תרצ"ט ע' 322. תש"ב ריש ע' 19.
(29) מדרש תהלים עה"פ.	תש"ה ע' 60. ועוד.
(30) ישעי' סג, ד.	(24) ראה בארוכה מאמרי אדהאמ"צ דברים
(31) סנהדרין צט, א.	ח"א בתחלתו. וש"נ.
(32) קה"ר פי"ב, יו"ד.	(25) תאריך הפתח דבר — ימי הגאולה,
(33) ע' 121.	תמוז ה'תשכ"ז.
(34) קהלת ג, יא.	(26) ע' 114 ואילך.

[ויש לומר הביאור בזה — כי, על בני"י נאמר³⁵ "אדם אתם", "אתם קרויים אדם"³⁶, ע"ש "אדמה לעליון"³⁷, וכיון שענין הקץ נתגלה בלב שלמעלה, "ללבי גליתי", לכן ניתן גם בלב כאו"א מישראל].

ומבאר, ש"אברי ופומא הם ז"א ומלכות" (וענינם בעבודה: "אברי" הו"ע המדות, ו"פומא" הו"ע הדיבור או גם מעשה), "וזהו לאברי ולפומא .. לא גליתי, לפי שבבחי' ז"א ומלכות אינו מאיר גילוי זה, אבל ללבי גליתי, דלבי הוא בחי' בינה, וללבי גליתי, דהתגלות עתיק בבינה³⁸, והעיקר בשער נו"ן דבינה, דשם מאיר פנימיות עתיק³⁹, ופנימיות עתיק הוא הגילוי דלעתיד".

"וזהו שאמר רבינו נ"ע שדבר הנעלם מעין כל ניתן בלב כאו"א מישראל", כי, אצל בני"י ישנה גם העבודה דפנימיות הלב [שזהו ענין הלב כפי שהוא למעלה מאברים, שלכן, "ללבי גליתי" אף ש"לאברי לא גליתי"], "רעו"ד .. הרצון הפשוט שלמעלה מטו"ד, והיא נקודת הלב, שהיא נקודת היהדות .. והיא התקשרות עצמי שבכאו"א מישראל לאוא"ס, שעל ידה תופס כביכול בהעצמות .. שהוא הגילוי דלעתיד לבוא".

ומסיים: "וזהו מי יתן, דמ"י הוא בחי' בינה, ומספרו נו"ן, שהוא פנימיות בינה, פנימיות הלב, והוא רעו"ד, שע"ז הוא ישועת ישראל, וישועה זו באה מציון, שהוא בחי' יחידה",

— וכמשנ"ת גם בקונטרס חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז תרצ"א⁴⁰, בפירוש הכתוב⁴¹ "יברכך הוי' מציון", ש"ציון" היא נקודת הנשמה, בחי' יחידה, והיינו, לפי שהיא רק "ציון", סימן ורמז, על "יחידו של עולם"⁴² — כי, מצד בחי' היחידה ישנו מעמד ומצב של הגאולה, ולכן, ע"י גילוי בחי' היחידה נמשך ומתגלה ענין הגאולה גם ל"פומא" ול"אברי". "וזהו הקב"ה וישראל שניהם מצפים ומחכים לגאולה, ומי מעכב, היום, דיום הוא גילוי .. והיינו דבהגלות נגלות בכאו"א מישראל נקודת היהדות .. הנה אז תהי' ישועת ישראל כו".

ה. וענין זה קשור גם עם הפצת המעיינות חוצה — כי, ענינם של

(40) נדפס בהוצאה מיוחדת — ג' תמוז תשכ"ז (ראה אג"ק חכ"ד ע' שנט; ע' שסא).
ושם, בר"ה שאו ידיכם תרפ"ז בתחלתו (סה"מ קונטרסים ח"א קפח, א. סה"מ תרפ"ז ע' ריז).

(41) תהלים קכח, ה. קלד, ג.

(42) ראה לקו"ת פ' ראה כה, א.

(35) יחזקאל לד, לא.

(36) יבמות סא, רע"א. וש"נ.

(37) ראה של"ה ג, רע"א. כ, ב. ועוד.

(38) ראה זח"ג קעח, ב.

(39) ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בסה"מ היש"ת ס"ע 49 ואילך. וש"נ.

ה"מעיינות", פנימיות התורה, הוא בחי' היחידה שבתורה⁴³, ולכן, ע"י התגלות המעיינות והפצתם חוצה, נמשך ומתגלה קץ הגאולה. וזהו כללות הענין די"ב תמוז, כאמור, שאז ניתוסף בהפצת המעיינות חוצה ביתר שאת.

וענין זה מהוה גם נתינת כח לכאו"א מההולכים באורחותיו של בעל השמחה והגאולה, אשר, "בתר רישא גופא אזיל"⁴⁴.

ולהעיר, שהענין ד"בתר רישא גופא אזיל" הוא לא רק כפי שחושבים עמא דבר שזהו כאשר הגוף מחובר להראש (שהגוף מתנהג ע"פ רצון הראש), אלא החידוש בזה שכן הוא אפילו כאשר הגוף נפרד ח"ו מהראש, כפי שמצינו במסכת סוטה⁴⁵ בנוגע לאופן המדידה בדין עגלה ערופה, שכאשר "נמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר, מוליכין .. הגוף אצל הראש" [וכדי להדגיש את החידוש שבזה, מציינים תמיד למסכת סוטה דוקא⁴⁶], והיינו, שגם כאשר חטא ופגם ועבר את הדרך, שע"ז נפרד הגוף מהראש ח"ו, הנה גם אז ישנו הכלל ש"בתר רישא גופא אזיל".

ו. וכאמור לעיל — זהו הענין הטוב שבימי "בין המיצרים", שבהם נמשך ומתגלה ענין הגאולה די"ב תמוז, שמאז ניתוסף בהפצת המעיינות חוצה, ועי"ז נמשך ומתגלה קץ הגאולה.

ומזה מובן, שאף שצריך להתבונן גם בענינים הבלתי-רצויים הקשורים עם ימי "בין המיצרים", ובלשון רש"י: "כאן חששת את ראשך וכו'" — הרי אין זה באופן שמביא לידי עצבות ח"ו, כי אם לידי מרירות, כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא⁴⁷ החילוק שבין עצבות למרירות, ש"עצבות היא שלבו מטומטם ואין חיות בלבו, אבל מרירות .. אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר כו'", וככל שמתמרמר יותר על הענינים הבלתי-רצויים שהיו בעבר, שזהו כללות הענין ד"חטאינו", שזהו סיבת החורבן והגלות, "מפני חטאינו גלינו מארצנו"⁴⁸, אזי ניתוסף יותר בתוקף וחוזק הקבלה על להבא בנוגע לקיום התומ"צ בשלימות, ועי"ז מתבטלת סיבת הגלות, ובהבטל הסיבה, מתבטל בדרך ממילא גם המסובב, הגלות. וזוהי לקיום היעוד⁴⁹ "יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה", בגאולה

43 ראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת

ח"י"ג ע' 11.

החסידות () .

44 (47) פל"א.

44 עירובין מא, א.

48 נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

49 ראה זכרי' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות

בסופן.

45 מה, ב. וראה רמב"ם הל' רוצח ושמירת

נפש פ"ט ה"ט.

46 ראה גם אג"ק ח"ט ע' קמ. תו"מ

האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בעגלא דידן, בקרוב ממש.

* * *

ז. נזכר לעיל (ס"ב) שכיון שבשנה זו מלאו ארבעים שנה להגאולה די"ב תמוז, אזי מתחיל הענין ד"קאי איניש אדעתי דרבי", ומתחיל הענין ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע", שזוהי נתינת כח מיוחדת מלמעלה שהיא באין ערוך לגמרי לגבי מה שיכולים להשיג ע"י עבודת המטה מצד עצמה, כמבואר בהדרוש של רבינו הזקן בלקוטי תורה, ובארוכה יותר בדרוש של הצ"צ באור התורה, על פסוק זה⁵⁰.

וכבר נתבאר לעיל⁵¹ שכאשר ישנו הענין ד"קאי אדעתי דרבי", "לב לדעת וגו'", ביחס לענין הגאולה שהי' לפני ארבעים שנה, אזי יכול וצריך להיות כן גם בנוגע לשאר עניני בעל השמחה והגאולה — שהם באותו סוג — אף שלא עברו ארבעים שנה מאז, כמו הענינים שהיו בשנים תר"צ ות"ש עד לשנת תש"י, והמשכם בדורנו זה, עד לשנה זו — שגם בהם ישנו הענין ד"קאי אדעתי דרבי", "לב לדעת וגו'".

וכדמוכח ממ"ש⁵² "ולא נתן ה' לכם לב לדעת גו' עד היום הזה", וכפי שמפרש רש"י⁵² ש"לפיכך לא הקפיד עליכם המקום עד היום הזה, אבל מכאן ואילך יקפיד, לפיכך, ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו'" (כהמשך הכתוב) — שהקפדת המקום מכאן ואילך היא לא רק בנוגע למצוות שנצטוו לפני ארבעים שנה, אלא בנוגע לכל המצוות, גם אלו שנצטוו בשנת הארבעים, להיותם ענינים שהם באותו סוג.

[ורק כאשר מדובר אודות ענין מיוחד שיש בו עילוי שבאין ערוך, שזהו סוג בפני עצמו — אזי יש צורך שיעברו ארבעים שנה מענין זה, בשביל שיתוסף בו הענין ד"לב לדעת וגו'"].

ח. וענין זה נוגע גם למאורעות שאירעו לאחרונה⁵³, בימים שלפני זמן מ"ת בשנה זו — שהם באותו סוג של "האותות והמופתים גו'" (כלשון הכתוב⁵⁴ בנוגע לענין ד"נתן ה' לכם לב לדעת גו'") — שגם ביחס אליהם ניתוסף עתה מצד הענין ד"נתן ה' לכם לב לדעת וגו'". ולפלא, שלמרות שכבר דובר בענין זה, ובתוספת ציוני מראה-

(50) לקו"ת ס"פ תבוא (מג, ג ואילך).
אוה"ת שם (ע' תשט ואילך).

(52) תבוא שם, ו.

(53) במלחמת ששת הימים (המו"ק 2).

(54) תבוא שם, ב.

(51) שיחות י"ב תמוז ס"ו...; וש"פ פינחס
ס"ו... (לעיל ע'...; ע'...).

מקומות⁵⁵, שהכוונה בזה היתה כדי שילמדו ויעיינו בזה, וידעו מה להשיב כו', הנה בנוגע לפועל, כאשר בא משהו ושואל שאלות — שלאמיתו של דבר אין בהם ממש, וגם נערים היו יכולים להשיב עליהם — מתפעלים מזה ("מ'פאָרלירט זיך אינגאַנצן"), ולא יודעים מה להשיב. ולכן ידובר עתה ראשי-פרקים בענין זה⁵⁶.

ט. ולכל לראש — בנוגע להאמור⁵⁷ שהיתה זו "מלחמת מצוה": ישנם השואלים, שבזמן הזה לא שייך לכאורה "מלחמת מצוה", כי, בשביל "מלחמת מצוה" יש צורך במינוי מלך [כמובן מזה ש"ש של מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ, למנות להם מלך .. ולהכרית זרעו של עמלק וכו'"], ו"מינוי מלך קודם למלחמת עמלק"⁵⁸, ו"אין מעמידין מלך בתחילה אלא ע"פ בית דין של שבעים זקנים וע"פ נביא"⁵⁹, שכל זה אינו שייך בזמן הזה.

ומוסיפים להביא ראיה לדבריהם — אף שאין זה בסגנון הרגיל בדרך הפלפול כו' — שאם נאמר שגם בזמן הזה שייך הענין ד"מלחמת מצוה", היו צריכים לכלול בשולחן-ערוך גם פרטי הדינים דמלחמת מצוה (כידוע החילוק בין הרמב"ם לשו"ע, שהרמב"ם מביא גם דינים השייכים לזמן הבית, משא"כ בשו"ע הובאו רק דינים השייכים בזמן הזה), ומזה שבשו"ע לא הובאו דיני מלחמת מצוה, מוכח, שאין זה שייך בזמן הזה.

י. ובכן:

לכל לראש, יש להעיר, שלפי דבריהם שהגדר ד"מלחמת מצוה" תלוי במינוי מלך — נמצא דבר תמוה ביותר ("א' ווילדע זאך"): המלך הראשון בישראל הי' שאול⁶⁰. ולדעת הרמב"ם — גם ליהושע הי' דין מלך⁶¹, וכך משה רבינו מלך הי'⁶².

ועפ"ז נמצא שכל המלחמות שהיו לאחרי מות יהושע עד המלכת שאול (שאז לא היו מלכים בישראל, כי אם שופטים כו') — כולל גם המשך ורוב המלחמות דכיבוש הארץ, החל ממ"ש⁶³ "ויהי אחרי מות יהושע .. ויאמר יהודה לשמעון אחיו עלה אתי .. ונלחמה בכנעני וגו'" — לא הי' להם גדר של "מלחמת מצוה"!

(55) כנראה הכוונה להנדפס באג"ק חכ"ד	(59) שם ה"ג.
ס"ע תג ואילך.	(60) ויק"ר פכ"ו, ז.
(56) בהבא לקמן — ראה גם אג"ק הנ"ל.	(61) ראה הלי' סנהדרין ספי"ח. הלי' מלכים
(57) שיחת יום ב' דחה"ש ס"מ (לעיל ע' ...).	פ"א ה"ג.
ש"פ פינחס ס"ג (לעיל ע' ... ואילך).	(62) הלי' ביהב"ח פ"ו הי"א.
(58) שם פ"א ה"א-ב.	(63) ס' שופטים בתחלתו.

ואפילו אם נדחוק לומר שכיון שהתחלת המלחמה דכיבוש ארץ ישראל היתה ע"י יהושע, שהי' מלך, לכן גם כל המשך המלחמות דכיבוש הארץ (וכלשון חז"ל⁶⁴ – שהובא גם בפירוש רש"י⁶⁵ – "שבע שכבשו") הם בגדר "מלחמת מצוה" – עדיין נצטרך לומר בנוגע למלחמות שהיו בימי דבורה ובימי יפתח, שלא היו בגדר "מלחמת מצוה", שזהו היפך פשטות ושטחיות הענינים!

וכמו"כ נצטרך לומר כן בנוגע למלחמת החשמונאים:

אף שהיו אז מלכים – הרי כיון שלא היו מבית דוד, ולא נמשחו ע"י נביא, אין להם דין מלך לאמיתתו. וכיון שכן, הרי מלחמתם אינה בגדר "מלחמת מצוה".

ולאידך גיסא, מצינו בדברי ימי ישראל דסוף בית שני, שמינו "משוח מלחמה"⁶⁶, והרי מינוי "משוח מלחמה" שייך ל"מלחמת מצוה" דוקא.

וכן יש להוכיח מהסיפור אודות בן כוזיבא, כמ"ש הרמב"ם⁶⁷ ש"רבי עקיבא .. הי' אומר עליו שהוא המלך המשיח" ("עד שנהרג .. נודע להם שאינו"), ועכצ"ל, שהיו לו הסימנים של המשיח, כמ"ש הרמב"ם⁶⁸ שא' מהם הוא ש"ילחם מלחמות ה'", וכפי שמביא⁶⁹ את הפסוק⁷⁰ "כי מלחמות ה' אדוני נלחם", והרי מלחמה זו היא בודאי "מלחמת מצוה" (ודוחק לומר ש"מלחמות ה'" ו"מלחמת מצוה" הם גדרים שונים). ועכצ"ל, ש"מלחמת מצוה" – שנלחם בן כוזיבא שלא הי' אז מלך – אינה תלוי' במלך דוקא.

יא. ועוד והוא והעיקר:

בהמדובר אודות "מלחמת מצוה" – לא היתה הכוונה לגדר ההלכתי של "מלחמת מצוה" בכל הפרטים, אלא הכוונה היא למלחמה שמצוה להשתתף בה, שזוהי המלחמה להגן על ישראל – כדברי הרמב"ם⁷¹: "אי זו היא מלחמת מצוה כו', ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהם", וענין זה בודאי אינו תלוי במינוי מלך.

ואכן דין זה הובא (לא רק ברמב"ם, אלא) גם בשו"ע – בהלכות שבת⁷²: "עכ"ם שצרו על עיירות ישראל .. יוצאים עליהם בכלי זיין

(64) ב"מ פט, א. זבחים קיח, ב. ועוד.	(69) שם ספ"ז.
(65) יהושע יד, יו"ד. שם, טו.	(70) שמואל-א כה, כח.
(66) יוסיפון בקדמוניות ליוסף ב"ג. וראה	(71) הל' מלכים רפ"ה.
סדה"ד ג"א תתכ"ה.	(72) רמב"ם הל' שבת פ"ב הכ"ג. שו"ע
(67) הל' מלכים פ"א ה"ג.	אור"ח ששכ"ט ס"ו.
(68) שם ה"ד.	

ומחללין עליהם את השבת", ו"מצוה על כל ישראל שיכולין לבוא לצאת ולעזור לאחיהם שבמצור ולהצילם מיד הגוים בשבת"⁷³.

ומה גם שענין זה אינו שייך לארץ ישראל דוקא, אלא כן הוא גם בחוץ לארץ, כדאיתא בגמרא⁷⁴ בנוגע לדין "עיר הסמוכה לספר" לגבי "נכרים שצרו על עיירות ישראל" — "ובבל כעיר הסמוכה לספר דמיא, ותרגומא (אי זו עיר בבבל דהויא סמוכה לספר) נהרדעא".

יב. ועד"ז בנוגע לטענה שיש להתייחס גם לסיבת המלחמה — שכל זה הי' בגלל ענין בלתי-רצוי כו', והרי זה בבחינת מלאכה שאינה צריכה לגופה כו'.

והמענה על זה — מהנס דפורים וחנוכה:

בנוגע לפורים — אמרו רז"ל⁷⁵ ש"נתחייבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כלי", ובגלל זה היתה הגזירה כו'.

ועד"ז בחנוכה — כמבואר בספרי מוסר, ובארוכה יותר בספרי קבלה וחסידות⁷⁶, שהמצב הרוחני של בני"ה הי' אז בשפל המדריגה, שלכן היתה יכולה להיות התגברות מלכות יון הרשעה באופן ש"טמאו כל השמנים", ולא נשאר אלא "פך אחד של שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול"⁷⁷, שזהו"ע בחי' היחידה כו'.

ונמצא, שהן בפורים והן בחנוכה הי' הצורך בנס בגלל מעמד ומצב בלתי-רצוי, ואעפ"כ, ברור הדבר שאין זה גורע בגודל מעלת הנס, ומברכים עליו ברכת הנסים בשם ומלכות כו'. ומזה מוכח, שאין נפק"מ מהי הסיבה שבגללה הוצרכו לענין של נס.

ולהעיר גם מדברי הגמרא⁷⁸ אודות אדם שנעשה לו נס: "אדרבה, כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית", ואעפ"כ אין זה גורע בגודל מעלת הנס.

יג. ועד"ז בנוגע לטענה שמנצלים את תוצאות הנס לענינים בלתי-רצויים כו'.

והמענה על זה:

בנוגע לחטא העגל — שורש וסיבת כל החטאים שלאחרי חטא עה"ד — ידועה התמיהה: איך יתכן שתיכף ומיד לאחרי מתן-תורה

76 ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קסג ואילך.

וש"נ.

77 שבת כא, ב.

78 שם נג, ב.

73 רמב"ם שם.

74 עירובין מה, א (ובפרש"י).

75 מגילה יב, א.

נכשלו בחטא הכי חמור? ! ומהביאורים בזה — כדאיתא במדרשי חז"ל⁷⁹ שכאשר ירד ה' על הר סיני במ"ת יחד עם המרכבה כו', ראו בני"י "פני שור" שבמרכבה, ונתקנאו בזה, ולכן עשו את העגל בדמותו כו'.

ונמצא, שכתוצאה מהענין ד"וירד ה' על הר סיני"⁸⁰, הי' הענין הכי חמור של חטא העגל, אשר, עד היום הזה לא יכולים להשלים את הפרעון כו', כמ"ש⁸¹ "וביום פקדי ופקדתי", ש"אין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל"⁸².

ובכן: האם יעלה על הדעת לומר שבגלל התוצאה דחטא העגל, יגרע ח"ו בגודל מעלת הענין ד"וירד ה' על הר סיני", עם המרכבה כו', שע"ז נפעל ביטול הגזירה⁸³ שעליונים לא ירדו לתחתונים? ! ...

וענין זה נוגע גם להלכה:

איתא במשנה⁸⁴: "שאל פרוקלוס בן פלוספוס (מין עובד כוכבים הי') את ר"ג בעכו שהי' רוחץ במרחץ של אפרודיטי (שם עבודת כוכבים והמרחץ עומד בחצרה), אמר לי', כתוב בתורתכם לא ידבק בידך מאומה מן החרס"⁸⁵, מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי, אמר לו .. אני לא באתי בגבולה, היא באה בגבולי" (שהמרחץ קודם לה, והמרחץ נעשה לכל הבא למרחץ, ולא כל הימנה שתהא גוזלת את הרבים).

ועד"ז איתא במשנה⁸⁶: "שאלו את הזקנים ברומי, אם אין רצונו בעבודת כוכבים, למה אינו מבטלה, אמרו להן, אילו לדבר שאין צורך לעולם בו היו עובדין, הי' מבטלו, הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות, יאבד עולמו מפני השוטים" (בתמי'), והגמרא מסיימת: "אלא עולם כמנהגו נוהג, ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין".

וכן הוא בנדו"ד: וכי מפני השוטים, שנכנסה בהם רוח שטות, וניצלו את התגלות המרכבה באופן בלתי-רצוי, ימנע הקב"ה את התגלות המרכבה? !

וכן בנוגע להנאה גשמית מהשמש והירח, כמ"ש⁸⁷ "ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים" — ש"מפני השוטים" שעובדין לחמה וללבנה, לא ימנע הקב"ה את ההנאה מהשמש והירח.

79) תנחומא תשא כא. שמו"ר פ"ג, ב. 83) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו. פמ"ב, ה. פמ"ג, ח. ועוד.
80) יתרו יט, כ. 84) ע"ז מד, ב (ובפרש"י).
81) תשא לב, לד. 85) פ' ראה יג, יח.
82) פרש"י עה"פ. 86) שם נד, ב.
87) ברכה לג, יד.

ועד שאפילו בנוגע להנאה מ"מרחץ של אפרודיטי", הנה למרות שענין הרחיצה אינו אלא דבר הרשות, ומה גם שאינו מוכרח לרחוץ במרחץ זה דוקא, שהרי ישנם עוד מרחצאות, אעפ"כ, אין לו להימנע מלרחוץ בה, כיון ש"היא באה בגבולי", ו"לא כל הימנה שתהא גוזלת את הרבים"; אם ישנו ענין בלתי-רצוי, יש לגרשו ולבטלו, ולא להיפך!

יד. המורם מכל האמור לעיל בנוגע למאורעות שאירעו לאחרונה: אין נפק"מ אם יש לזה גדר הלכתי של "מלחמת מצוה" אם לאו, מה הסיבה שגרמה לזה, ומה הם התוצאות שבאים מזה; אלא יש לבחון את המצב ע"פ התורה — שזוהי הבחינה היחידה.

ובכן: ברור הדבר, שהי' זה מעמד ומצב שהוצרכו "עזרת ישראל מיד צר שבא עליהם", ולא רק בנוגע לאחד מישראל, או עשרה מישראל כו', אלא בנוגע למספר גדול ביותר של בני"י שנמצאים בארצנו הקדושה, "ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁸⁸, אשר, ע"פ פס"ד הרמב"ם⁸⁹ בהכרח שתמיד יהיו יהודים בארץ ישראל, ועד שהי' זה נוגע גם לכלל ישראל בכל קצוי תבל; וכמו"כ ברור הדבר שההצלה היתה באופן נסי, למעלה מדרך הטבע.

וכיון שכן, יש להתבונן במאורע זה, ולהודות להקב"ה על הנסים הגדולים כו', ובלשון פירוש רש"י בהתחלת פרשתנו: "להודיע חסדיו של מקום!"

— ח"ו לקבוע על זה "יום טוב", באמירת הלל וכו', שהרי אין להוסיף ימים טובים.

ובפרט ע"פ המבואר בספרי קבלה⁹⁰ שהימים טובים הם כנגד הספירות: ג' הרגלים פסח שבועות וסוכות (שהם כנגד ג' האבות⁹¹) הם כנגד חג"ת, חנוכה ופורים הם כנגד נצח והוד (כב' הדעות בזה⁹²), ולעת"ל יתוספו הימים טובים שיהפכו משבעה עשר בתמוז ותשעה באב, כנגד יסוד ומלכות, כך, שאין מקום להוסיף עוד ימים טובים שיהיו בגדר של יו"ט בנוגע לאיסור מלאכה, אמירת הלל וכיו"ב.

וכן הוא בנוגע ליי"ב תמוז, שהוא אמנם "יום חג גאולת ישראל כו'", כדברי בעל הגאולה⁹³: "לא אותי בלבד גאל הקב"ה ביי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם

88) עקב יא, יב. שם. לקו"ת דרושי ר"ה נח, א. ובכ"מ.

89) ראה סהמ"צ מ"ע קנג. וראה צפע"נ 91) זח"ג רנז, ריש ע"ב.

92) ראה תר"מ חל"ו ע' 212. וש"נ. לרמב"ם הל' קידוה"ח ספ"ה.

90) ראה תקו"ז חדש צג, ג"ד ובנצו"ז 93) אג"ק ח"ב ע' פ. וש"נ.

ישראל יכונה" (היינו שהשם ישראל הוא אצלו בבחי' כינוי בלבד, שאין זה עיקר השם⁹⁴), אבל, בודאי לא עלה בדעתו של אף א' לומר הלל, אפילו ללא ברכה!

זהו יו"ט פרטי, וכפי שמצינו דוגמתו אצל כמה גדולי ישראל שקבעו יו"ט להם ולמשפחתם ביום שנעשה להם נס כו', על מנת להתבונן בנס ולהודות להקב"ה על חסדיו, כולל ובמיוחד — לנצל זאת להתעוררות והתחזקות בעניני תומ"צ, וכדברי בעל הגאולה בנוגע ליי"ב תמוז⁹⁵: "לקובעו ליום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה והיהדות כו'".

ועד"ז בנוגע למאורעות הנ"ל — שנוסף על ההודי' להקב"ה על חסדיו, יש לנצל זאת גם להתעוררות והתחזקות בעניני התומ"צ כו'.

ולדוגמא — המדובר בהתועדות שלפנ"ז⁹⁶ שכיון שבההשגחה פרטית אירע הדבר בימים הסמוכים ל"זמן מתן תורתנו", יש ללמוד מזה בנוגע למ"ת שבכל יום (כנוסח ברכת התורה שאומרים בברכת השחר, לפני התפלה, התחלת עבודת היום — "נותן התורה", לשון הוה⁹⁷):

(א) כללות הענין דהקדמת נעשה לנשמע, "עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו"⁹⁸, שזהו ענין עיקרי בהנהגת הצבא,

(ב) ענין הערבות — "כל ישראל ערבים זה בזה"⁹⁹, והיינו, שגם הנהגת איש פרטי נוגעת לכלל ישראל, כפס"ד הרמב"ם⁹⁹ שמעשה אחד של איש פרטי יכול להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו "לכף זכות" או להיפך ח"ו — כפי שראו במוחש בעיני בשר נכך, שאין צורך להתווכח ולשכנע כו' ("איינקנעלן מיט אים"), כמו בשעה שלומדים פסק ההלכה ברמב"ם...], שאצל כל אחד הי' מונח בפשיטות שאם לא ישמור על ד' אמותיו, הרי זה נוגע לא רק אליו, אלא בכך הוא עלול להעמיד בסכנה גם את חבריו, ועד לכלל ישראל.

טו. ויה"ר שההתבוננות בכל הנ"ל באופן שתביא לידי התעוררות והתחזקות בעניני תומ"צ, תמהר ותזרז עוד יותר את גמר הגלות,

— שהרי לעת עתה, הנה לא זו בלבד שעדיין לא באה הגאולה, אלא נמצאים עדיין בחשכת הגלות, חושך כפול ומכופל, ולא עוד אלא שהחושך הולך ומתגבר מיום ליום —

(97) שבת פח, סע"א.

(98) שבועות לט, סע"א. וש"נ.

(99) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(94) ראה תו"מ ח"ג ע' 176. וש"נ.

(95) שיחת ... (לעיל ע' ...).

(96) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג,

א. ובכ"מ.

אך ע"י העבודה באופן האמור בוקעים את חשכת הגלות, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰⁰, שצריך לשרוף את כתלי הגלות,

ואז תבוא הגאולה, ע"י משיח צדקנו, אשר, "הנה זה עומד אחר כתלנו"¹⁰¹, ויבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בגאולה האמיתית והשלימה, שאין אחרי גלות¹⁰², וכמ"ש¹⁰³ "ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם".

* * *

100 ראה אג"ק שלו ח"ו ע' שעב (נעתק בתור"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב. 101) שה"ש ב, ט. וראה שה"ש תרצ"ט ע' 102 ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתור"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב. 103 ישעי' לה, יו"ד. נא, יא.

.316

הוספה

[כ"ו טבת תשי"ג]

... (ב) נהייתי לקרות במכתבו שמות האברכים שהבטיחו להניח תפילין, ובטח יעמוד עמהם בקישור — לעודדם ולחזקם מזמן לזמן, הן בהני"ל וכן שיוסיפו חיל במצות ובתורה.

ג) נהייתי במאד מהבשו"ט שכותב אודות ר' ... מהטבת מצב בריאותו ברוחניות, בענין שמירת שבת וכיו"ב, וכן מהטבת מצבו בגשמיות. ובטח הסביר לו שהא בהא תליא, וע"ד האמור לעיל בענין האחדות הפשוטה שהיא נמצאת בכל הבריאה, רבת השינויים ע"פ ראות עיני בשר. ומוסגי"פ העתק מכתבי אליו.

ד) כן נהייתי מהידיעה ע"ד מר ... ומר ... שיחיו, שעומדים בהנהגתם הטובה, אבל עליו לעורר אותם לעשות נוספות בזה, וכידוע בזה, שהמלאכים נקראים עומדים ובשבילם אולי זה די כי אין להם יצה"ר, משא"כ בני ישראל

השלמה (מצילום האגרת) להנדפס באג"ק ח"ז אגרת איתתקצג [ומקומה שם — בסיום האגרת]. והיא אל הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר מרדכי דוב שי' טלישבסקי. נדפסה בתשורה (פייפ, תש"ס). אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"י"ד אגרת ד'תתל"ג, ובהנסמן בהערות שם.

וע"ד האמור לעיל: אג"ק שם.

שהמלאכים נקראים עומדים .. בני ישראל שנקראים מהלכים: ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א ראל"ך). ובכ"מ.

שנקראים מהלכים, הרי אחת משתי אלה, אם שהולכים מלמטה למעלה או כו'.
ומובן אשר הדרך האחרונה אינה דרך כלל.

(ה) למר... ש"י אכתוב אי"ה ימים אלו.

(ו) כבקשתו בקשתי את הרה"ח הרש"י ש"י – ובנו ש"י בכלל זה –
זאיאנץ לעזור לו במלאכתו (אף שבודאי למותר הוא). וכן – אזכירו בהיותי על
הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע.

בברכת הצלחה

מ. שניאורסאהן

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילדה עטל מארישא שתחי

ליום הולדתה כ"א טבת, היתשע"א

נדפס על ידי ולזכות הורי

הרה"ת ר' לוי וזוגתו מרת נחמה דינה שיחיו קרעמער

ולזכות זקני

הרה"ת ר' יצחק מיכל וזוגתו מרת חי' רבקה שיחיו קרעמער

הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת פעשא לאה שיחיו גאלדמאן